

EU-top

ISRAËL-PALESTINA

Sánchez wil erkenning van Palestina, EU is verdeeld

De Spaanse premier Pedro Sánchez, in Brussel voor een EU-top woensdag en donderdag, is op een missie om andere landen te overtuigen Palestina te erkennen. Maar veel landen zien liever directe onderhandelingen met Israël.

Door onze redacteur **Derk Walters**

AMSTERDAM. Wanneer de EU-leiders bij elkaar komen om gericht over een onderwerp te spreken, kunnen ze zelden om de actualiteit heen. Een geplande top op woensdag en donderdag over concurrentievermogen en de interne markt zal daarom naar verwachting ook gaan over het opgelaaide conflict tussen Israël en Iran. In een ontwerpverklaring roepen de Europese regeringsleiders alle partijen op om „uiterste terughoudendheid te betrachten en zich te onthouden van elke actie die de spanningen in de regio kan vergroten”.

Deze verklaring kan vooral gezien worden als oproep aan de Israëlische premier Netanyahu om niet te hard terug te slaan na de Iraanse aanval met meer dan driehonderd raketten en drones op zijn land. Toch is het duidelijk aan welke kant de EU staat in dit conflict: nadat het eerder forse kritiek op de humanitaire situatie in de Gazastrook geuit had, schaarde het Westen zich weer massaal achter Israël. Zo hielp behalve de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk ook Frankrijk mee met het onderscheppen van Iraanse raketten.

Die hernieuwde steun voor Israël doorkruist het plannetje van de Spaanse premier Pedro Sánchez. Hij was afgelopen week juist druk bezig om steun te verzamelen voor zijn plan om de Palestijnse staat te erkennen. Zelfs voor een regeringsleider was zijn reisschema exceptioneel: in korte tijd bezocht hij Jordanië, Saoedi-Arabië, Qatar, Noorwegen, Ierland, België en Slovenië.

‘Oprechte twijfels’

Sánchez is een van de meest uitgesproken Europese critici van de Israëlische aanval op Gaza, die hij „werkelijk ondraaglijk” noemt. Ook al veroordeelt de Spaanse premier de „shokkende terreurdaden” van Hamas en erkent hij het Israëlische recht op zelfverdediging, dat rechtvaardigt volgens hem niet „de dood van onschuldige burgers, onder wie duizenden kinderen”. Over de vraag of Israël zich aan het internationaal humanitair recht houdt, heeft Sánchez „oprechte twijfels”.

Dit vraagt volgens de Spanjaard om diplomatieke actie. Hij is bezorgd over het Europese gebrek aan veroordeling van de oorlog. Wat hem betreft zou de Europese Unie zelfs kunnen debatteren „of we doorgaan met deze strategische relatie [met Israël] of niet”. Zowel Sánchez als de Spaanse minister José Manuel Albares (Buitenlandse Zaken) is ervan overtuigd dat de tweestatenoplossing het enige antwoord blijft op de crisis in het Midden-Oosten. Om die oplossing dichterbij te brengen, wil hij op korte termijn de Palestijnse staat erkennen – en andere landen ervan proberen te overtuigen om hetzelfde te doen.

Onlangs zei Albares tegen verslaggevers in Brussel dat het zaak is dat Europa niet hetzelfde doet als de afgelopen tien jaar, omdat „deze spiraal van geweld” dan opnieuw te zien zal zijn. Erkenning van Palestina zal dat patroon volgens de minister doorbreken.

Spanje geldt al langer als een land dat

sympathie voor de Palestijnen koestert. Dit komt mede voort uit goede banden met de Arabische wereld in bredere zin. Die zijn historisch zo gegroeid toen het land onder dictator Francisco Franco, die regeerde van 1939 tot 1975, geïsoleerd kwam te liggen in Europa en zich daarom meer op de Arabische landen in Noord-Afrika ging richten. Met Israël knoopte Spanje pas in 1986 diplomatieke banden aan. Die verhoudingen waren lange tijd juist stroef geweest, mede doordat Israël weinig te maken wilde hebben met een dictatuur die dicht bij nazi-Duitsland had gestaan.

Directe onderhandelingen

Een groot deel van Europa is het over één ding met de Spaanse premier eens. Ook invloedrijke figuren als EU-buitenlandchef Josep Borrell, landgenoot van Sánchez, en de Duitse minister Annalena Baerbock (Buitenlandse Zaken) zijn voorstander van een tweestatenoplossing.

Maar er is een verschil van opvatting over de beste manier om die oplossing te bereiken. Veel landen willen wel een Palestijnse staat, maar dan door middel van directe onderhandelingen tussen Israël en de Palestijnen. Eenzijdige erkenning van

Palestina zou Israël voor een voldongen feit stellen, vinden zij. Vooral landen als Duitsland, Nederland en Oostenrijk willen Israël niet passeren. De kans dat Sánchez deze landen gaat overtuigen lijkt nihil.

Het is niet zo vreemd dat de meeste landen op directe onderhandelingen aandringen, zegt Jeff Handmaker, universitair hoofddocent aan het International Institute of Social Studies van de Erasmus Universiteit Rotterdam. „Het recht op zelfbeschikking draait om de wens van de volkeren zelf. Maar omdat de claims van de Israëliërs en de Palestijnen deels overlappen, zal er toch onderhandeld moeten worden.”

Toch kan Handmaker zich wel voorstellen dat Sánchez ongeduldig is. Van vredesonderhandelingen is al een decennium geen sprake meer. Bovendien laat premier Netanyahu geregeld weten dat hij geen heil ziet in een Palestijnse staat. „Sterker nog; er zijn leden van de Knesset die al plannen voor na de oorlog hebben gemaakt waarin Gaza opnieuw door Israël wordt gekoloniseerd. Het gaat er dus niet alleen om dat Israël geen Palestijnse staat wil, het heeft zelf een oogje op Palestijns gebied.” Ook op de bezette Westelijke Jor-

daanoever, constateert de Erasmus-onderzoeker, gaat de Israëlische annexatie sluipenderwijs verder.

Ook de uitingen van voorzitter Ursula von der Leyen aan het begin van de Gaza-oorlog zullen volgens Handmaker bijgedragen hebben aan de frustratie van Sánchez. Kort na de terreuraanval van Hamas op 7 oktober benadrukte zij het recht dat Israël heeft om zichzelf te verdedigen, zonder de verplichting te noemen om Palestijnse mensenrechten te respecteren.

Ierland

Acht van de 27 EU-lidstaten - Bulgarije, Cyprus, Hongarije, Polen, Roemenië, Slowakije, Tsjechië en Zweden - erkennen Palestina al. Behalve Spanje zijn er nog drie landen - Ierland, Malta en Slovenië - die onlangs aankondigden dat ook te willen doen, omdat het de enige manier zou zijn om vrede en veiligheid in de regio te bereiken.

Vooral aan Ierland heeft Spanje een bondgenoot. Dit land is traditioneel de meest pro-Palestijnse stem in de EU. Eerder al werkten Dublin en Madrid samen om de EU ertoe aan te zetten een Israëlische handelsovereenkomst te herzien vanwege mogelijke schendingen van de mensenrechten. Ook kondigde Ierland aan dat het zich zou mengen in de Zuid-Afrikaanse zaak tegen Israël bij het Internationaal Gerechtshof in Den Haag. Zo willen de Ieren dat het blokkeren van noodhulp onder de definitie van genocide komt te vallen.

„Het is duidelijk dat een hele bevolking hier wordt getroffen, niet alleen door de bombardementen, maar ook door hongersnood”, zei de Ierse minister Micheál Martin (Buitenlandse Zaken en Defensie) tegen *The Guardian*. En, met een verwijzing naar de grote Ierse hongersnood uit de jaren 1840: „We hebben hongersnood meegemaakt, we weten hoe het is in onze psyche.”

Vanwege de geschiedenis van Ierland als Britse kolonie voelt het land sympathie voor de Palestijnen in hun strijd tegen Israëlische onderdrukking. Maar een land als Duitsland redeneert de andere kant op: vanwege de gruwelen van de Holocausta richt de Duitse steun zich onverkort op de Joodse staat.

Scherpe taal Israël

Intussen is Israël er veel aan gelegen om het initiatief van Sánchez tegen te houden. Voor dat doel bezigt het land scherpe taal: zo werd Ierland ervan beschuldigd dat het met zijn opstelling Hamas te hulp zou schieten. Maar zoals Sánchez in eigen land de druk voelt van zijn linkse coalitiepartner Sumar, die Netanyahu wegens vermeende oorlogsmisdaden berecht wil zien bij het Internationaal Strafhof, zo moet ook de onlangs aangetreden Ierse premier Simon Harris rekening houden met partijen die harder tegen Israël willen optreden.

Handmaker heeft er niet veel vertrouwen in dat Sánchez met zijn missie echt iets teweegbrengt. „Zijn initiatief is goed bedoeld, maar het blijft marginaal. Of hij nou in zijn streven slaagt of niet, volgens ambtenaren, wordt het hoofdbeleid van Nederland en Europese staten over Israël en Palestina niet in Brussel, maar in Washington bepaald.”

GEOPOLITIEK

Top EU-leiders weer gekaapt door oorlogen

Europese leiders grijpen graag wapen van sancties, maar moeten balans tussen Israël en Iran bewaren. En Oekraïne wil meer wapens.

Door onze redacteur **Michel Kerres**

BRUSSEL. De Europese regeringsleiders zullen de aanval van Iran op Israël op een top deze week gezamenlijk veroordelen, oproepen tot de-escalatie en hoogstwaarschijnlijk de weg vrijmaken voor nieuwe sancties tegen Iran. Als je dat laatste doet, zegt een bron in Brussel, laat je Israël zien dat het niet alleen staat én bestaat de mogelijkheid dat Israël het Europese besluit laat meewegen in de vraag of en hoe terug te slaan.

Een aantal landen dringt er langer op aan om Iraniërs die betrokken zijn bij de levering van drones aan Iraanse bondgenoten in het Midden-Oosten, zoals de Houthi's in Jemen of Hezbollah in Libanon, op een sanctielijst te zetten. Anderen in Brussel wierpen tegen dat je behoudzaam moet zijn met straffen omdat het van belang kan zijn niet alle bruggen met Teheran te verbranden.

Eigenlijk zouden de Europese leiders zich deze week vooral buigen over een klassiek EU-thema: concurrentiekracht, in het bijzonder over de interne markt, het kroonjuweel van de Unie. Maar geopolitiek kaapte - weer eens - de agenda. Voordat donderdag de economie aan bod komt, zullen de leiders zich tijdens een diner woensdagavond bezighouden met de internationale crises van de dag: Iran en Oekraïne.

De noodzaak om over Oekraïne te spreken drong zich eind vorige week onverbidlijk op toen de noodkren uit Kyiv over Russische overmacht niet langer konden worden genegeerd. President Zelensky, die woensdagavond virtueel aanschuift, zal ongetwijfeld met klem onder de aandacht brengen dat Oekraïne zonder extra hulp uit het Westen met de rug tegen de muur staat. Vorige week vuurde Rusland 11 raketten af op een belangrijke energiecentrale in de buurt van Kyiv. Oekraïne, zei Zelensky maandag, vernietigde er zeven, de overige vier vernietigde de centrale. Oekraïne had niet de capaciteit om ook de resterende raketten neer te halen.

Zeven Patriot-installaties

De Oekraïense roep om zeven Patriot-installaties voor luchtverdediging, leverde welgeteld één Europese toezegging op: Duitsland stelde een systeem beschikbaar. Nederland beloofde extra geld. Premier Rutte spreekt deze woensdag over steun voor Oekraïne met collega's van Denemarken en Tsjechië op het NAVO-hoofdkwartier. Diplomaten ver-

wachten dat in de marge van het EU-diner ook gesproken zal worden over de concrete levering van luchtafweer.

Zelensky verknoopte Poetins oorlog in Oekraïne afgelopen weekend onmiddellijk met de Iraanse aanval op Israël. Waarom kan het Westen de Iraanse drones wel tegenhouden als ze naar Tel Aviv vliegen en niet als Iraanse drones door Rusland afgevuurd worden op Charkiv?

„De hele wereld ziet wat échte afweer is. Ziet wat haalbaar is”, zei Zelensky zondagavond. „En de hele wereld zag dat Israël zich niet alleen hoefde te verdedigen. De dreiging uit de lucht werd ook geëlimineerd door zijn bondgenoten.”

Een internationale coalitie van onder andere de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Jordanië hielp Israël bij het afvangen van raketten en drones in de nacht van zaterdag op zondag. De G7-landen veroordeelden zondag de aanval en zeiden klaar te staan voor verdere actie. Sindsdien wordt in de VS en de EU gezocht naar een gepast antwoord.

Oekraïne wil dezelfde hulp tegen raketaanvallen als Israël kreeg, Zelensky doet virtueel mee aan EU-top

Het Westen probeert eendrachtig drie boodschappen te communiceren. Israël kan rekenen op steun voor het recht op zelfverdediging, maar wordt in één adem gemaakt voorzichtig te zijn met het beantwoorden van de aanval. Iran werd alomvattend veroordeeld en kan rekenen op extra sancties.

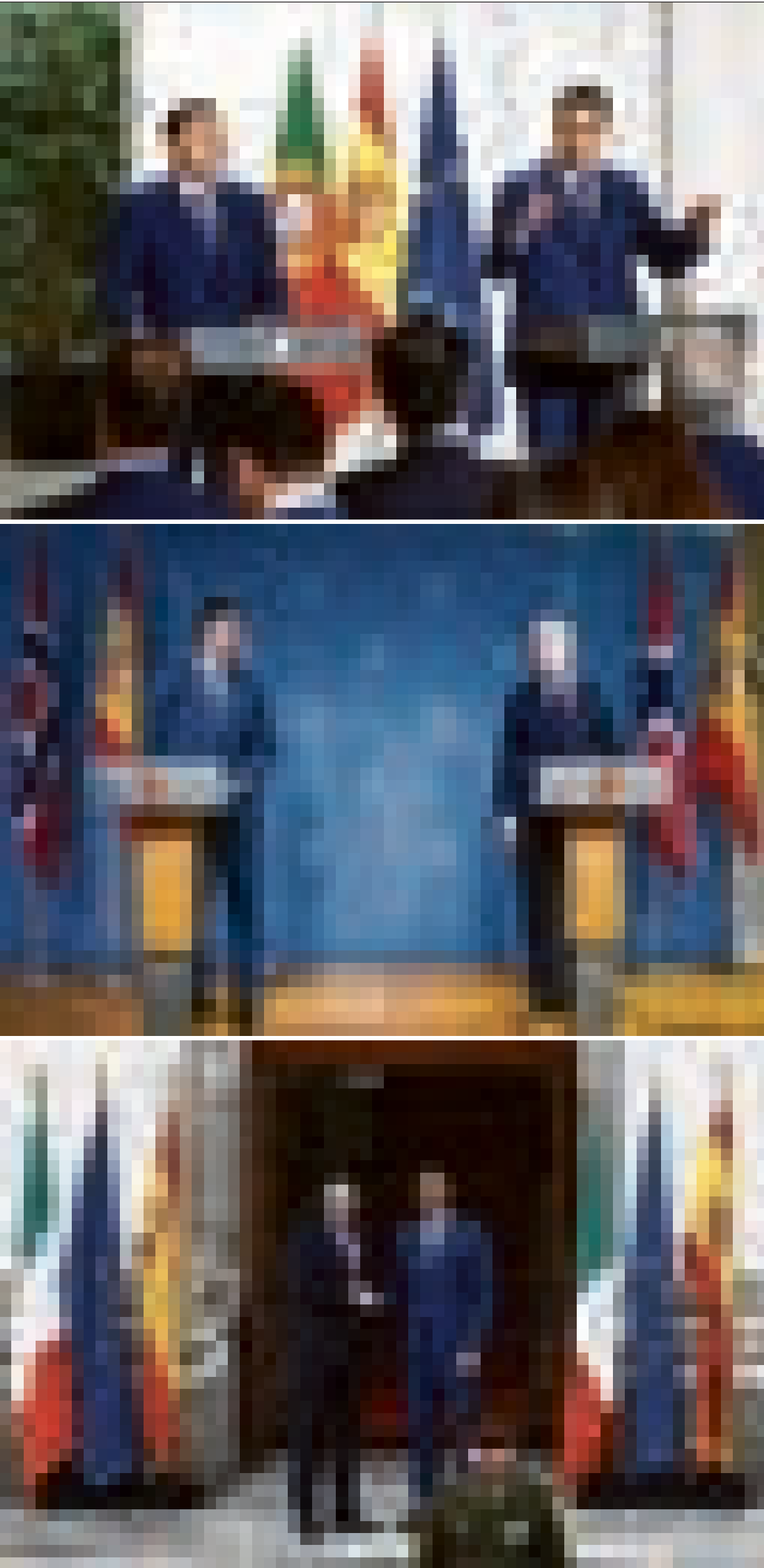
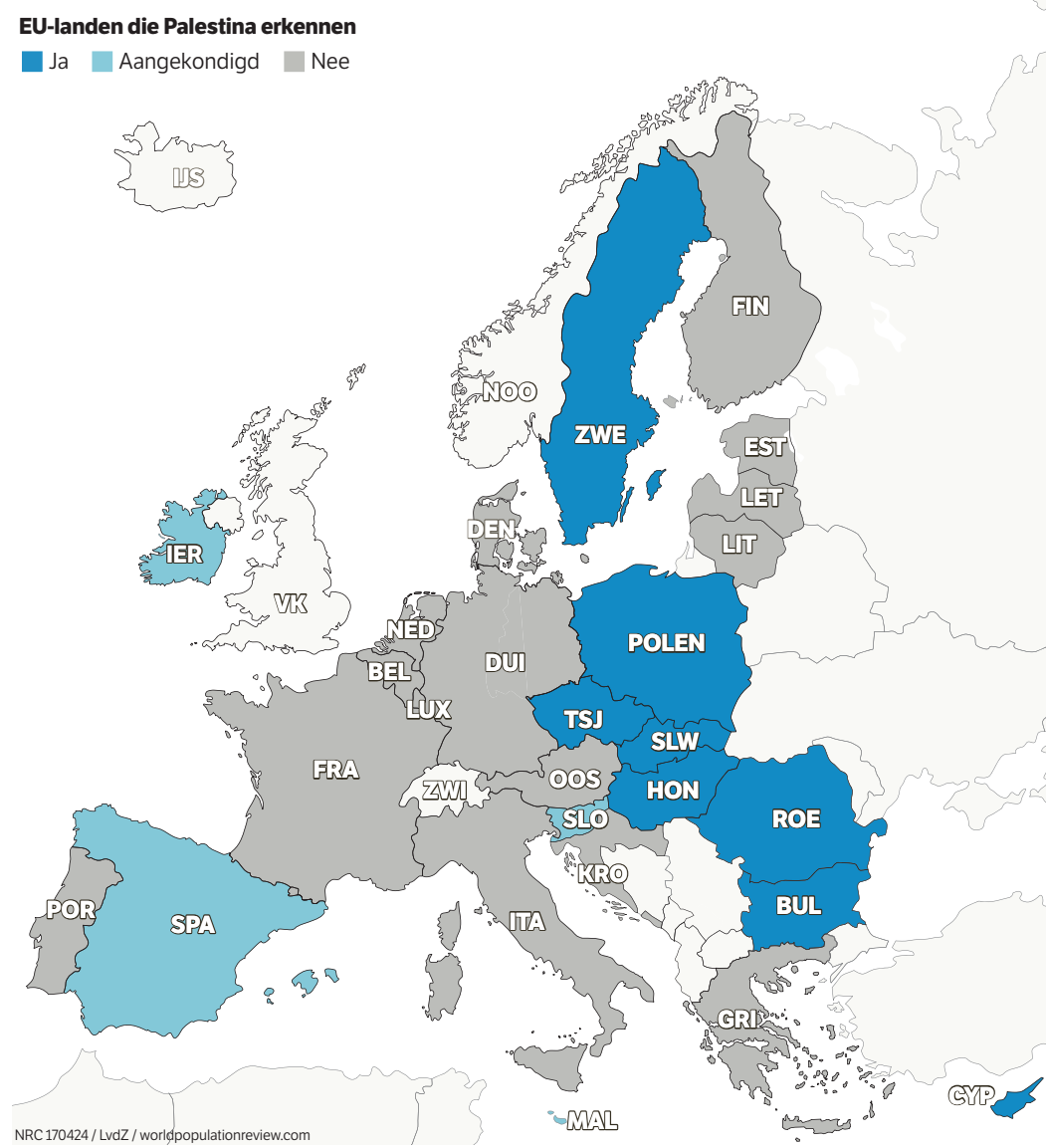
Het Westen is in crises als deze snel geneigd om sancties in te zetten. Vraag is wel hoe effectief die kunnen zijn. Iran leeft immers al decennia met westerse sancties.

Nieuwe sancties tegen het Iraanse droneprogramma zouden aansluiten bij een bestaand sanctieregime dat de levering van drones aan Rusland straft. Onderzocht wordt nu of behalve de levering van drones ook de levering van raketten onder het regime gebracht kan worden.

Daarnaast wil men dus de levering aan Iraanse bondgenoten in het Midden-Oosten straffen. Het is overigens al strafbaar om vanuit de EU onderdelen voor drones aan Iran te leveren.

De zwaardere sanctie om de Iraanse Republikeinse Garde als terroristische organisatie aan te merken is juridisch niet eenvoudig en werd door veel lidstaten als te provocatief van de hand gewezen. Een dergelijke stap zou waarschijnlijk een weerwoord van Teheran provoceren en het is juist óók de bedoeling om het conflict te de-escaleren.

Acht lidstaten erkennen Palestina, drie kondigden aan dat ook te willen doen

Vanaf boven: de Spaanse premier **Pedro Sánchez** (rechts) die steun zoekt voor erkenning van de Palestijnse staat, maandag in Madrid met zijn Portugese collega **Luis Montenegro**; met de Noorse premier **Gahr Stoere**, op 12 april in Oslo; met zijn Ierse collega, **Simon Harris**, op 12 april in Dublin.

FOTO'S REUTERS, AFP